

ki so izšle v povojnih letih. Sicer nobena ni dosegla biserne čistosti, vedrosti in jasnosti prve; in če moram isto izreči o pričujoči knjižici, to nikakor ni v njeno grajo.

Da se ne bomo napak umeli, bom kar takoj povedal, da izraz v nekaterih pesmih kaže vpliv Župančiča (Naša Nada — gospodinja, 31 — Kresovi, 34 — Juri, 41 — Solnce zahaja, 42), kar bije v obraz samoniklosti. Nadalje, da je pesem kakor n. pr. Sonček (str. 17) prisiljena in koketno otroška, da pa je edina te vrste. Nadalje, da otroška usta ne rabijo osladnih pomanjševalnih izrazov: teranček, sonček, balonček, čelinčki, rumenčki, vetrček... Povedal bom pa tudi, da so to le drobne kaplje v iskreči se čaši res prave šegavosti in vedrosti. Le berite: Mimo Istre... (str. 10), ali Res je, res (str. 41), ali Uspavanko (str. 46).

Zato sem prepričan, da bodo naši malčki kaj radi poromali z «Miško osedlano», saj je v njenem tovoru toliko onega, ob čimer se zaiskri njihovo oko in ob čemer polno zazvene strune njihovih drobnih duš. Je pa še nekaj, kar v tej knjižici včasih rahlo zablesti: naša narodna bolest in slutnje novih zarij, ki nam bodo bolj pravične; le škoda, da se je ost skrhalo v Kresovih (str. 34).

Knjigo krasi Vavpotičeve risbe, ki popolnoma soglašajo z besedilom: so drobne, okrogle, pravilne in natančno doslednih črt. *Mirko Pretnar.*

Marguerite Burnat-Provins: Knjiga za Tebe. Poslovenil Alojz Gradnik. Založila Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani, 1923.

Umetnosti zadnjih desetletij služi precej svečenic, ki so po večini le skromno samonikle, ki pa — in to se mi zdi dokaj značilno za ženske sploh, ki ustvarjajo i v slovstvu i v upodabljalni umetnosti in glasbi, pa tudi v reproduciranju tujih umetnin — umejo nabrati v sebi primerno dozo spoznanj, doživljanj in gledanj (ženske tudi mnogo več čitajo ko moški!) in včasih neobičajno spretno ali pa vsaj verno in okusno presnovati v sebi oplojujočo miselno in oblikovno silo moške umetnosti in jo, v bistvu ponajveč le malo izpremenjeno, toda primerno olišpano in nakodrano, vreči na književni trg, postaviti v razstavno dvorano ali na koncertni podij.

Bolj kot povprečni mož-umetnik ima ženska-umetnica ponavadi vsaka svoj «livre de chevet», svoj kliše, svoj literarni ali umetnostni model, na katerega navezuje potem pentlje v barvah, ki prijajo njenemu občutju, okraske, ki jih često narekuje ali preoblikuje moda, model, katerega retušira po svojem okusu in trenutnih nagnenjih in naredi mnogokrat prijetnejšega očem, pa tudi dostopnejšega srcu in sodoživljanju. Iz najenostavnejših «lieux communs» pletejo, klešejo in komponirajo ženske proizvode, ki si često — menda ravno zato, ker jih je garnirala ženska roka ali pa iznajdljivo preoblikovala ženska misel — na globoko osvojé narodove plasti.

V zgodovini francoske literature našega stoletja srečaš mnogo ženskih imen, ki se spričo velike poplave moških pesniških proizvodov vendar še dosti krepko drže na površju. Nobena teh pesnic sicer še od daleč nima take notranje tvorbe sile in takega imena in vpliva kot so ga imele njih predhodnice iz minulega veka, Mme de Staël n. pr. in George Sandova. Plodovite samoniklosti in prostranega duhovnega razmaha ponajveč ni moči najti v njih delih, tvorijo pa vseeno bister, živ potoček, ki teče ob široki in globoki reki poetov, se mestoma skoro popolnoma zlije vanjo, pa se spet novih moči poln loči od nje in živahno podi svoje valove sporedno z njo.

To so pesnice ženskega romantizma, ki so vzrastle iz simbolizma in neo-romantizma prejšnjega stoletja, opevalke lastne notranjosti, slikarice svojih občutij, ki projicirajo same sebe v naravo in življenje. *Gospa de Noailles*

(roj. 1876), imenovana «muza vrtov», ki ljubi naravo in življenje, sanje in strast, sentiment in sensualiteto, eksotizem in lepo obliko, potem gospa Delarue-Mardrus (roj. 1880), pesnica Normandije, ljubezni in prirode, Gerard d'Houville, ki opeva ponajveč v klasični formi sujete svojih tovarišic, baudelaireška Renée Vivien, patetična Jane Catulle-Mendès, ki je močno načitana, Charasson, ki piše lahne, plastične verze, in druge.

Literarna tovarišica teh pesnic je Marguerite Burnat-Provins, avtorica pesmi v prozi, zbranih v «Knjigi za Tebe».

Ta knjiga je svojevrstna umetnina, ki pa nosi vseeno v sebi vse znake ženske poezije. Samo smelejša je, odkritosrčnejša in vernejša, pa mestoma ravno tako narejena, nališpana in nakodrana kot druge ali pa še bolj. Ljubezen je njena dominantna, seme in solnce teh pesmi, njih ozadje, ogledalo in kras pa je narava. Zanimivo je, kako pesnica prepleta pesem svojega srca s pesmijo prostrane narave, ki neprestano odmeva v njeni duši in se z godbo ljubezenskega uživanja zliiva v lepo harmonijo.

Vseh sto pesmi te knjige je «en souvenir de nos heures de volupté» posvečenih moškemu, mlademu bogu, idealu moške lepote in moči, kateremu je Burnat-Provins nadela poetično ime Silvij, možu fizičnemu in duhovnemu, kojega telo, «ravno, prosto in ponosno ko steber od slonovine, žolto ko satovje», pesnica tako rekoč po božje časti. Te pesmi-hvalnice očitujejo viharen, ognjiv temperament, zdravo strast, vrtoglavost fizične ljubezni in nenasitnost duhovnega uživanja. Izogibljejo pa se skrbno vsakega naznačanja bolne poltenosti, zabledlega erotizma in izmozgajoče hotljivosti. Knjiga je čista, lepa in vonjiva in videti je, da jo je napisala ženska, ki izgoreva v ljubezni, trepetu, sanja in živi v njej in samo v njej, ki pa vidi vse solnčno, naravno in iskreno.

Ko čitam poetično prozo Burnat-Provinsove, se spričo njene brezprimerne odkritosrčnosti ne morem iznebiti misli na daljno njeno predhodnico, na portugalsko nuno Marjano Alcoforado, katere šest ljubavnih pisem je zbog indiskretnosti njenega ljubimca Noëla Boutona de Chamillya izdal pri založniku Claudeu Barbinu pod prozaičnim naslovom «Lettres portugaises» leta 1669. v francoskem prevodu najbrž grof de Guilleragues. Ta pisma so prvo tiskano ljubezensko razodetje žene, ki se odkritosrčno razkrije pred možem, ki pa so pesem varane ljubezni in seveda še niso pisane v sočnem, plastičnem slogu Burnat-Provinsove. Vsebujejo pa že vidno kal, iz katere so stoletja razrasla in usmerila posebnost in moč «Knjige za Tebe», o kateri v predgovoru pravi Henri Bataille: «V nji je zavedno priznanje, najgorečnejše, ki se more zamisliti, najprostdušnejše in najzamotanejšo ob enem, ki ga je ženska, brez dvoma, sploh kdaj napisala.»

Velika pa je razlika med «Knjigo za Tebe» in med Pierre Louysovimi «Bilitinimi pesmimi», ki jih omenja Bataille. Te pesmi so vse krepkejše, silnejše; pisane so v krepkem, klasičnem slogu in jeziku, opevajo ljubezen in spolnost, pa te po svoji pisani raznovrstnosti in bujnem starodavnem življenju neodoljivo vežejo nase. Pesmi Burnat-Provinsove pa po svoji neprestani liričnosti in enakomernem prepletanju ljubezni in narave delujejo sčasoma na bralca precej monotonno. Iste sladke besede, skoro isti oblikovni okraski, metafore in simboli, ista občutenja in doživljanja, vedno ista, neizpremenljiva liričnost neprenehoma proseva vso knjigo. Če prebereš prvih petnajst pesmi, v vsej zbirki ne boš več našel nobene nove ideje in nobenih globljih pogledov. Tudi ozadja se ponajveč le malo izpreminjajo. Pesnica se preveč ponavlja; zbog tega bi bilo kljub lepoti in brhki občutenosti posameznih pesmi za naše razmere vsevprek dovolj, če bi Gradnik poslovenil le par teh pesmi za katerokoli našo literarno revijo.

Prevod je dober. Pesnik Gradnik se je verno vživel v liriko avtorice in njeno mehko, sanjavo prozo odel v primerno slovensko besedno obleko. Mestoma se mi vsiljuje misel, da je prevajalec semintja prehitro prevajal, takó zlasti posamezne odstavke v Batailleovem uvodu. Verzi, ki jih citira Bataille, so Baudelairejevi (*Fleurs du mal*, Mrhovina, zadnja kitica) in se v originalu glase nekoliko drugače (Slovenec ljubico tika, «mojih» je nadomestiti s «svojih», prevod nima rim itd.). Škoda tudi, da je v knjigi ostalo precej tiskovnih napak. Samó v uvodu sem jih hitro našel deset.

V celoti pa je knjiga lepa, če se tudi ostro odraža od materijalnosti sedanje dobe. Vsi pa, ki iščejo ljubezni, jo bodo radi jemali v roke in zlasti ženski svet bo pridno segal po nji in črpal iz nje — če ne poezije — pobud in zgledov za lepa ljubavna pisma.

Dr. Pavel Karlin.

Petar Petrović Njegoš: Gorski Vijenac. Osmo izdanje s komentarom Milana Rešetara. 1923. Izdanje S. B. Cvijanovića. Beograd. Str. LIX + 159 (v cirilici).

S to izdajo, ki je izšla začetkom tega leta, imamo že 26 izdaj «Gorskega Vijenca», ne prištevajoč slovenski prevod R. Peruška — število, ki ga ni dosegla še nobena srbska knjiga. Dejstvo, da je bilo to delo že prevedeno na devet različnih evropskih jezikov, nam pač dovolj zgovorno priča, da je «Gorski Vijenac» najpopularnejša knjiga srbskohrvatske književnosti tudi v inozemstvu. Ta izdaja, kakor pravi Rešetar v predgovoru, se razlikuje le v majhnih in neznatnih izpremembah v uvodu in komentarju od sedme izdaje iz l. 1920. Nekaterim teh izprememb se imamo zahvaliti kritiki S. Pandurovića v 22. št. beograjske «Misli» iz l. 1921., večino tozadevnih Pandurovićevih izpreminjevalnih predlogov pa Rešetar vendarle odklanja.

Nekaj novega za nas je vsekakor opomba, da so bile za časa svetovne vojne kosti vladike Njegoša na odredbo avstrijskih zasedbenih oblasti izkopane iz njegove grobnice na Lovćenu in prenesene na Cetinje (Uvod, str. XXI). In sveta dolžnost novih razmer bi bila, poskrbeti za to, da bi bile kosti našega nacionalnega pesnika rodoljuba, ki so mu sovražniki slovanstva celo v njegovem grobu vzeli mir, zopet dvignjene in prenesene tja, kjer je hotel, da spi nevzdravno spanje.

Izdana je knjiga, kakor sploh založbe Cvijanovića, povsem dobro in je ne moremo dovolj priporočati slovenskemu občinstvu in to ne samo kot delo književnosti bratskega nam rodu, čije poznanje more le še bolj ojačiti naše medsebojne vezi, temveč tudi kot delo svetovne umetniške vrednosti. *B. Unbegaun.*

Veljko Petrović: Tri pripovetke. Đafer-beg Rizvanpašić. — Moloh. — Salašar. Mod. Bibl. 26. Izdanje Cvijanovića u Beogradu. 1922.

Petrović je pripovednik-realist, ki je izdal tudi par zbirk pesmi, nakar se je posvetil novelistiki in napisal kakih štirideset povesti, v katerih se je predvsem uveljavil kot analitik.

Prva teh «Treh pripovedk» — Đafer-beg Rizvanpašić iz leta 1912. je še močno preobložena s snovjo, tako da čitatelj ne ve prav, ali čita razpravo ali novelo. Vidi se, da je snov premagala pisatelja, ki je vrhutega še zapustil spomine na dobo svojega pesnenja, in šele polagoma se zavemo «dejanja», ki je pa tudi šele nakaznica, na podlagi katere bi pravi epik zgradil resnično povest. Junak Rizvanpašić trpi na «brezdomovinstvu» in omahuje med mohamedanstvom in srbstvom. V njem se borita kri očetov — tradicija (stara Bosna) in novo javljajoče se življenje, ki začne kipeti pri Srbih, ki so zrasli pod vplivom zapada. Dasi se izkuša vživeti v njihove navade in se preleviti v novodobnega človeka, vendarle «sam uvidio, da nijesam još dovoljno jak i zrio, da preturim sve